

Natuurtoets N348 Eefde

21 oktober 2015

ZOON ECOLOGIE

Colofon

Titel	Natuurtoets N348 Eefde
Opdrachtgever	mRO
Uitvoerder	ZOON ECOLOGIE
Auteur	C.P.M. Zoon
Datum	21 oktober 2015

ZOON ECOLOGIE

Balkerweg 60, 7738 PB, Witharen
tel: 0523-676.470, 06-22682040
e-mail: info@zoon-ecologie.nl

Onderdeel van Ecologen Collectief Oost Nederland (ECO).

Ervaring sinds 1980 met veldonderzoek naar flora en vegetatie in Nederland en met faunaonderzoek in Europa.

Vanaf 1986 is gewerkt aan vorming van natuurbeleid van overheden en effectbeoordeling van ruimtelijke plannen in Nederland.

Vanaf 1990 ervaring met mitigeren van autowegen, terreinbeheer en natuurontwikkeling. Sinds 2010 natuurbegrazing met een eigen schaapskudde.

Inhoud

Inleiding	03
Doel van deze toets	
Ligging van het terrein	
Het plan	
Status van het terrein in het natuurbeleid	
Wettelijke grond voor een natuurtoets	06
Toets in het kader van gebiedsbescherming	
Toets in het kader van soortbescherming	
<i>Beschermingscategorieën Flora- en faunawet</i>	
<i>Aangepaste lijst van beschermde vogelsoorten</i>	
<i>Zorgplicht soortbescherming</i>	
<i>Rode lijst van bedreigde soorten</i>	
Natuurwaarden	08
Onderzoek	
Toestand van de natuur	
Voorkomen van beschermde soorten	
Het belang van het terrein voor beschermde soorten	
Het belang van het terrein voor beschermde gebieden	
Effecten	13
Effecten van het plan op beschermde soorten	
Effecten van het plan op beschermde gebieden	
Conclusies	14
Aanbevelingen	14
Bronnen	15

Inleiding

Doel van deze toets

De provinciale weg N348 is een belangrijke regionale weg. Traject voor traject wordt de weg verbeterd. Tussen Zutphen en Eefde heeft de weg een geheel nieuw tracé gekregen. Vanaf Eefde volgt ze weer het oude tracé met de zware laanbeplanting. Het gedeelte van het oude tracé tussen de rotonde van de nieuwe weg tot de kruising met de Jodendijk en de Scheuterdijk wordt aangepast.

In 2013 is een eerder plan daarvoor getoetst (Zoon, 2013). Het plan is aangepast, omdat nu twee woningen dicht aan de weg gesloopt kunnen worden, waardoor er meer ruimte komt voor het totale wegprofiel (rijweg en parallelweg). Het nieuwe plan moet opnieuw getoetst worden. Daarvoor worden de waarnemingen van 2013 en van 2015 gebruikt. Dit rapport is zowel een weergave van het natuuronderzoek, als van de toetsing van het plan aan de natuurwetgeving.

Ligging van het terrein

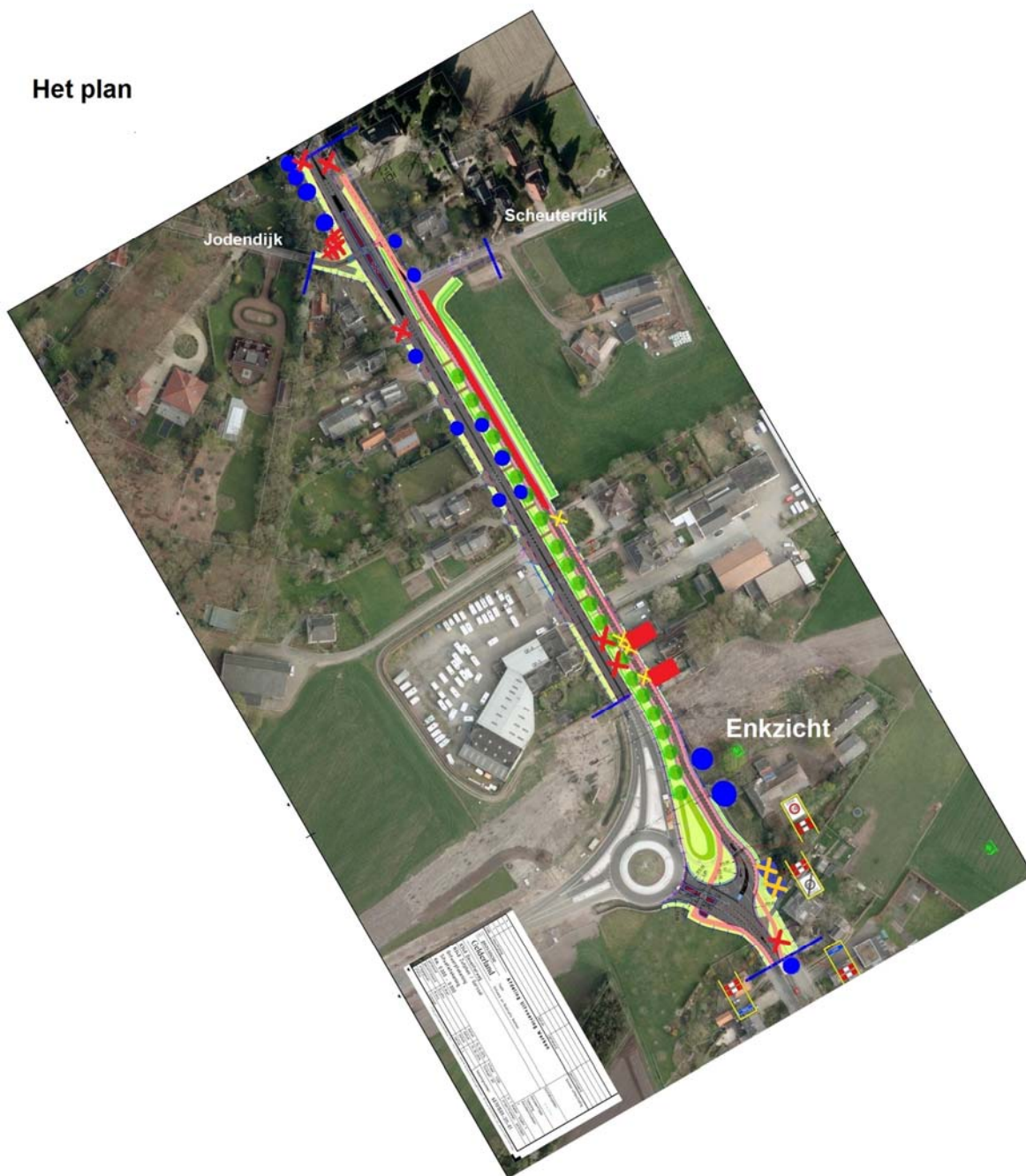

*Ligging van het onderzoeksgebied
(oude situatie)*

*Het plangebied
(huidige situatie)*

Het plan

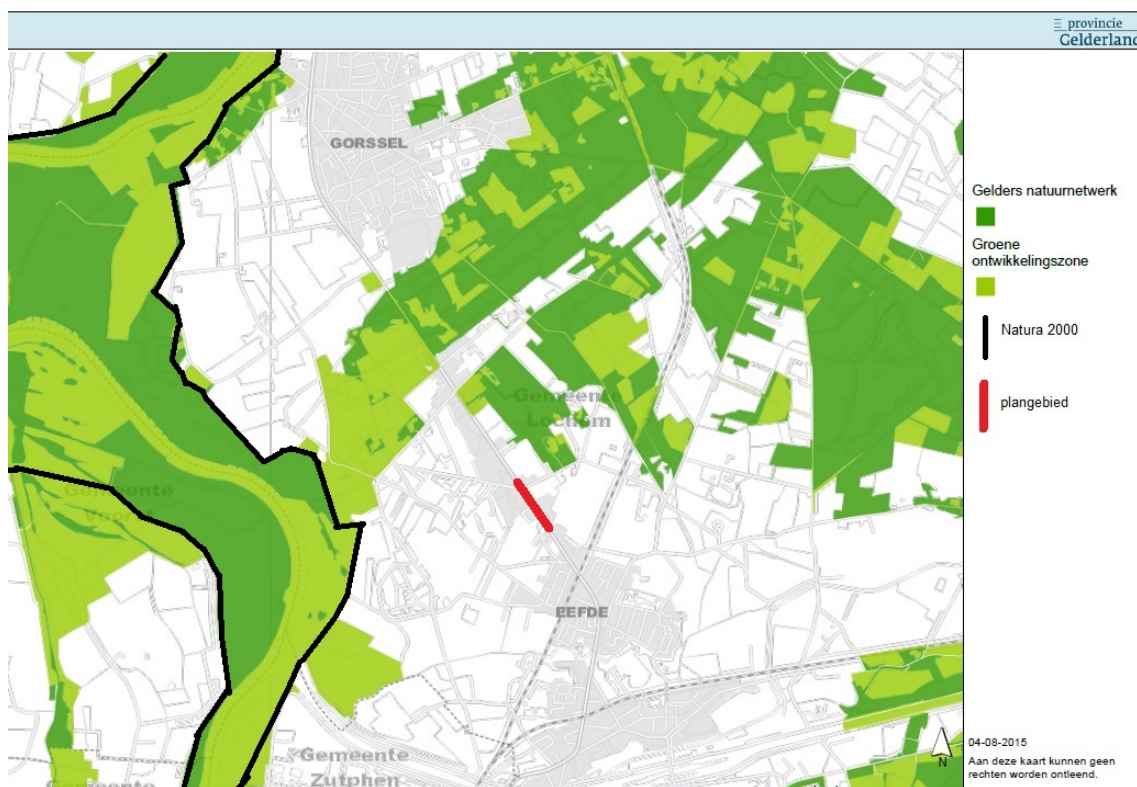

Het plan 2015

- Te vellen jonge boom
- Te sparen oude boom
- Te vellen oude boom
- Te slopen woning
- Te dempen bermsloot
- Nieuw te planten bomen

Status van het gebied in het natuurbeleid

Het plangebied ligt niet in een beschermd gebied. Het ligt op ca 300 m van een terrein ten oosten dat tot het Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone behoort. De Groene Ontwikkelingszone en het Gelders Natuurnetwerk vormen samen de voormalige Ecologische Hoofdstructuur in Gelderland. Het plangebied ligt naar het westen op ca 1 km van het Natura 2000 gebied "Rijntakken" deelgebied "Uiterwaarden IJssel" (dat ook GNN en GO is). Het plangebied ligt niet in een verbidingsgebied tussen beschermde gebieden.

Ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden

Wettelijke grond voor een natuurtoets

Toets in het kader van gebiedsbescherming

Voor elke ingreep, beheersplan, bestemmingsplan of bouwplan, dient onderzocht te worden of er negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000 gebieden of Beschermde Natuurmonumenten. Deze doelstellingen zijn geformuleerd als populaties van soorten en habitats.

Voor gebieden die door de Nederlandse regering definitief zijn aangewezen, wordt getoetst, op grond van de Natuurbeschermingswet 1998, aan de definitieve instandhoudingsdoelstellingen.

Bij gebieden die wel aangemeld zijn, maar nog niet definitief aangewezen door de Nederlandse regering, wordt getoetst aan de ontwerp instandhoudingsdoelen.

Natura 2000 gebieden hebben een externe werking: Ook ingrepen buiten het gebied die van invloed kunnen zijn, zoals dit plan, moeten getoetst worden.

Het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelingszone (GO), vormen samen de voormalige Ecologische Hoofdstructuur.

Nieuwe ontwikkelingen binnen het Gelders Natuurnetwerk zijn niet mogelijk, tenzij:

- Er geen reële alternatieven aanwezig zijn;
- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- de negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, op de omvang en de samenhang van het gebied, zoveel mogelijk worden beperkt;
- de resterende negatieve effecten op de kernkwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.

Binnen de Groene Ontwikkelingszone worden dezelfde criteria gebruikt ten aanzien van grootschalige ontwikkelingen binnen de begrenzing. Kleinschalige ontwikkelingen binnen de GO zijn mogelijk, mits de kernkwaliteiten van het betreffende gebied in samenhang gezien substantieel worden versterkt.

GNN en GO hebben geen externe werking. Omdat het plan buiten deze gebieden ligt, hoeven de effecten van het plan daarom niet getoetst te worden.

Toets in het kader van soortbescherming

Bij elk plan dat ingrijpt op standplaatsen van planten of vaste verblijfplaatsen van dieren, dient getoetst te worden wat het effect is op beschermde soorten, die met name genoemd zijn in de Flora- en faunawet. De Flora- en faunawet geldt altijd en overal, waar beschermde soorten voorkomen.

In deze wet worden beschermde soorten in drie beschermingscategorieën ingedeeld.

Beschermingscategorieën Flora- en faunawet

Tabel 1 Algemene soorten waarvoor geen ontheffing aangevraagd hoeft te worden bij bestendig beheer of ruimtelijke ontwikkeling. Anders is wel ontheffing nodig voor verstoren of vernietigen en er geldt altijd de zorgplicht (art.2).

Tabel 2 Soorten waarvoor ontheffing aangevraagd moet worden, behalve als er gewerkt wordt volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode, waarbij de zorgplicht blijft gelden. Ontheffing kan worden verleend als de gunstige staat van instandhouding van de soort op landelijke schaal niet in gevaar komt.

Tabel 3	Zeldzame soorten, waarvoor altijd ontheffing aangevraagd moet worden. Ontheffing wordt alleen verleend als voldaan wordt aan alle volgende criteria: én - er sprake is van een in de wet genoemd belang én - er geen alternatieven zijn én - de ingreep geen afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding van de soort op landelijke schaal Voor soorten uit Habitatrichtlijn bijlage IV (alle in tabel 3) is alleen ontheffing voor een ruimtelijke ontwikkeling mogelijk bij een dwingende reden van groot openbaar belang en een gunstige staat van instandhouding op lokale schaal. Voor Vogelrichtlijnsoorten (alle vogels en alle in tabel 3) is geen ontheffing bij ruimtelijke ontwikkeling mogelijk, ook niet bij een dwingende reden van groot openbaar belang.
---------	---

Aangepaste lijst van beschermde vogelsoorten

Van alle vogelsoorten zijn de bewoonde nesten tijdens het broedseizoen beschermd. Daarboven zijn nesten en verblijfplaatsen van vogels jaarrond beschermd, als deze:

- het gehele jaar gebruik maken van de verblijfplaatsen (cat 1);
- honkvaste koloniebroeders zijn (cat. 2);
- honkvaste niet-koloniebroeders zijn (cat 3);
- zelf geen nest maken en elk jaar naar hetzelfde nest terugkeren (cat 4).

Indien het voortbestaan op locatie van beschermde soorten planten of dieren uit tabel 2 en 3 door de ingreep negatief beïnvloed worden, is sprake van overtreding van de Flora- en faunawet.

Voor soorten van Habitatrichtlijn bijlage IV en Vogelrichtlijnsoorten (alle vogels) dient het plan zo uitgevoerd te worden dat de duurzame instandhouding van deze soorten niet bedreigd wordt en de ecologische functionaliteit niet in gevaar komt. Overtreding van de Flora- en faunawet wordt zo voorkomen. Initiatiefnemer dient dit aannemelijk te maken door middel van een activiteitenplan, dat door het ministerie van EZ (RVO) goedgekeurd kan worden, middels een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht soortbescherming

Ook onbeschermden soorten mogen niet onnodig moedwillig vernietigd worden. Iedereen dient zich te houden aan de zorgplicht (art. 2 Flora- en faunawet).

Dit houdt in dat de ingreep op zodanige wijze dient plaats te vinden, dat de schade aan alle soorten zoveel mogelijk beperkt wordt.

Men dient bij de uitvoering rekening te houden met kwetsbare perioden van soorten (voortplantingstijd, overwintering).

Alle soorten die tijdens de ingreep aangetroffen worden, dienen verplaatst of beschermd te worden, zodat zij behouden kunnen blijven.

Vaak is hiervoor deskundige begeleiding nodig bij de uitvoering van het plan.

Rode lijst van bedreigde soorten

Soorten zijn opgenomen in de rode lijsten, omdat ze kwetsbaar zijn. Verstoring en vernietiging van leefgebied en individuen heeft bij deze soorten mogelijk eerder gevolgen voor het duurzaam voortbestaan van populaties, dan bij soorten die niet kwetsbaar zijn. De rode lijsten hebben een signaalfunctie en zijn geen wettelijk toetskader.

Natuurwaarden

Onderzoek

Op de volgende data is het plangebied bezocht:

datum	tijd	doel	weer
6 april 2013	overdag	boomholtes en nesten	droog
14 juni 2013	13:00 – 16:00	Broedvogels / flora bermsloot	droog, zonnig
7 augustus 2013	20:00 – 22:00	Vleermuizen	droog, zacht
14 augustus 2013	20:00 – 21:00	vleermuizen	bijna windstil
10 juni 2015	20:00 – 22:00	Vleermuizen, vogels	Droog
29 juni 2015	15:00 – 16:00	Planten, insecten, vogels	Droog, zonnig
4 augustus 2015	20:00 – 23:00	Vleermuizen, vogels	Vochtig, warm

Toestand van de natuur

In de berm van de weg staan verspreid zeer oude laanbomen (Inlandse eik). Het zijn de restanten van een aaneengesloten laanbeplanting uit de 19^e eeuw.

Deze bomen zijn zeer vitaal en alle snoeiwonden zijn zeer goed geheeld. Er kunnen geen holtes in waargenomen worden.

De berm onder de bomen bestaat uit zeer ijl droog grasland, met algemene soorten.

Voor het grootste deel grenst de weg direct aan tuinen en erven, vaak afgeschermd door een haag. Op de grens van het erf Enkzicht in het zuidoosten staat een jonge meidoornhaag langs de weg en een hoge oude ligusterhaag boven langs het talud (het erf ligt op een hoogte). Daartussen een droge natuurlijke zoom. Dit erf heeft veel oude bomen. In het noordoosten grenst de weg met een droge bermsloot aan een open weiland. De bermsloot heeft ruige grastaluds.

Voorkomen van beschermde soorten

De volgende beschermde soorten worden door het plan beïnvloed.

soort	tabel FFW	Rode lijst	Habitatrichtlijn Bijlage IV	Vogelrichtlijn
Gewone dwergvleermuis	3		Ja	
Laatvlieger	3	Gevoelig	ja	
Houtduif	3			Ja
Zwarte kraai	3			Ja
Ekster	3			ja

Per soortgroep wordt het voorkomen van beschermde en kenmerkende soorten beschreven.

Amfibieën, Reptielen

Er werden geen amfibieën of reptielen in het plangebied vastgesteld. Waarschijnlijk komen de Gewone pad (tuinen, bermsloot) en de bruine kikker (bermsloot) wel voor.

Insecten

Er werden alleen algemene insecten aangetroffen (Koevinkje in bermsloot).

Vogels

In de oude eiken langs de weg zijn broedende vogels vastgesteld.

In de te vellen laanbomen: Houtduif, Ekster

In de te handhaven laanbomen: Zwarte kraai en Houtduif.

Op het erf van Enkzicht met zijn hagen, struiken en oude bomen zijn broedende vogels vastgesteld (Merel en Heggemus en Kleine bonte specht). In de te slopen woningen langs de oostzijde van de weg zijn geen broedende vogels vastgesteld.

Vogels 2013 en 2015

* in bomen in plangebied

Z* Zwarte kraai
H* Houtduif

K Kleine bonte specht
X Heggemus

M Merel
E* Ekster

Zoogdieren

In de te slopen woningen zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld.

Laatvlieger, Gewone dwergvleermuis werden wel jagend en trekkend waargenomen.

Rosse vleermuis werd overtrekkend op grote hoogte gezien en gehoord.

In de oude boerderij Enkzicht werd in 2015 een verblijfplaats van Laatvliegers vastgesteld.

Opvallend veel Laatvliegers staken de weg over en vlogen daarbij erg laag. De mogelijkheid bestaat dat zij door auto's worden aangereden.

Vleermuizen 2013 en 2015

L	Laatvlieger		vliegroute jagend dier		verblijfplaats
D	Gewone dwergvleermuis				

Planten

Er werden in 2013 exemplaren van de (onbeschermde) Hemelsleutel in het talud van de droge bermsloot gevonden. Deze werden in 2015 niet teruggevonden (overwoekerd door hoog gras? De grasgroei in 2015 was ook in onbemeste terreinen door extreme en regelmatige regenval zeer groot). In 2015 werd in deze berm wel Sintjanskruid gevonden. In de berm in het zuidpuntje werd Sikkelklaver aangetroffen. Deze soorten wijzen op potentieel voedselarme omstandigheden en hoge natuurwaarde.

Bijzondere planten 2013 en 2015

J Sintjanskruid **H** Hemelsleutel **S** Sikkelklaver

Het belang van het terrein voor beschermde soorten

Amfibieën, reptielen en insecten

Voor deze soortgroepen is het plangebied niet van groot belang. De hoeveelheid geschikt biotoop is beperkt (bermsloot) en de risico's van het verkeer zijn groot.

Vogels

De zeer hoge en oude eiken langs de weg zijn belangrijke hoge posten voor broedvogels in de omgeving. Er komen weinig bomen van vergelijkbare hoogte in de omtrek voor. De aanwezige broedvogelsoorten zijn echter overal algemeen.

Zoogdieren

De eiken langs de weg lijken geen invloed te hebben op het gedrag van vleermuizen. De boomkronen zijn naar verwachting op natte dagen belangrijke jachtgebieden. Door het ontbreken van struiken vormt het plangebied een risico voor overstekende Laatzvliegers. Deze vliegen zo laag over de grazige berm, dat zij door auto's gegrepen kunnen worden.

Planten

De bermsloot in het noordoosten en het talud van het erf Enkzicht zijn de enige plekken in het plangebied waar wilde plantensoorten potentieel een geschikt biotoop vinden. In het plangebied komt maar één bijzondere soort voor (Hemelsleutel). Deze is kenmerkend voor droge gronden nabij rivieren, maar niet beschermd.

Het belang van het terrein voor beschermde gebieden

Het plangebied kent enkele biotopen, die verwant zijn aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied "Rijntakken" deelgebied "Uiterwaarden IJssel". Het gaat dan om subtypen van Voedselrijke zoomvormende ruigten (Habitat 6430):

- H6430B Ruigten en Zomen met harig wilgenroosje langs de bermsloot;
- H6430C Ruigten en Zomen (droge bosranden) langs het erf van Enkzicht.

Deze habitats zijn in het plangebied slecht ontwikkeld. Hemelsleutel is de enige bijzondere en kenmerkende soort die voorkomt (langs de bermsloot). Door de grote afstand (1 km) en de geringe omvang van de biotopen is het belang ervan voor het Natura 2000 gebied te verwaarlozen.

Het plangebied heeft geen betekenis als verbinding tussen beschermde gebieden en de storing door mensen en verkeer is in het gebied zeer groot.

Effecten

Effecten van het plan op beschermde soorten

Amfibieën

Door het dempen van de bestaande bermsloot zijn waarschijnlijk Gewone pad en Bruine kikker in het geding. Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling, maar ook de zorgplicht. Grondwerk zal derhalve bij voorkeur in de actieve periode van amfibieën (maart- september) moeten plaatsvinden. Voortplantingsbiotopen zijn niet aanwezig.

Reptielen en Insecten

Het plan heeft geen invloed op beschermde reptielen en insecten.

Vogels

Door het plan verliezen Zwarte kraai, Houtduif en Ekster bestaande nestbomen. In het plan worden echter enkele hoge eikenbomen langs de weg behouden. Deze bieden meer dan voldoende gelegenheden voor het maken van nesten voor deze soorten. Vellen van de bomen zal buiten de broedtijd moeten gebeuren (oktober- februari).

Zoogdieren

Door het plan gaat een klein deel van de hoge boomkronen, als jachtgebied voor vleermuizen, verloren. In de verder boomrijke omgeving is dit effect verwaarloosbaar. Bovendien worden er nieuwe laanbomen aangeplant, waardoor dit effect op den duur niet meer bestaat. Tenslotte zal het vellen van de oude laanbomen bij voorkeur in de winter moeten gebeuren, als de vleermuizen in winterslaap zijn (november – februari). Het risico van aanrijden van vleermuizen, die laag de weg oversteken is nu al aanwezig en zal niet significant toenemen door het plan.

Planten

Door het dempen van de bestaande bermsloot zijn standplaatsen van Hemelsleutel en Sintjanskruid in het geding. Voor deze soorten geldt alleen de zorgplicht. Het grondwerk dient daarom bij voorkeur in het zomerhalfjaar (maart- september) te gebeuren, wanneer de planten het zichtbaarst zijn, zodat zij overgeplaatst kunnen worden (het zijn overblijvende planten). Als het redelijkerwijs mogelijk is om deze maatregel uit te voeren dan is dit aan te bevelen.

Effecten van het plan op beschermde gebieden

De habitats, die verwant zijn aan doelstellingen van het Natura 2000 gebied "Rijntakken" deelgebied "Uiterwaarden IJssel", namelijk Ruige zomen, zijn in het plangebied slecht ontwikkeld en liggen op zeer grote afstand (1 km). Bovendien ontwikkelen deze habitats zich na de aanleg weer opnieuw, langs de nieuwe bermsloot en op het talud van Enkzicht. Daarom heeft het plan zeker geen negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000 gebied "Rijntakken" deelgebied "Uiterwaarden IJssel".

Conclusies

Het plan heeft geen negatieve invloed op beschermde gebieden.

Het plan heeft wel een mogelijke negatieve invloed op beschermde soorten.

Het negatieve effect is verwaarloosbaar als aan de volgende voorwaarden voldaan wordt:

1. Vanwege de functie als broedbiotoop voor algemene vogels en als jachtbiotoop voor vleermuizen, dient het vellen van bomen in het winterhalfjaar (november – februari) plaats te vinden. In deze periode wordt dit biotoop niet gebruikt.
2. Er worden veel meer nieuwe laanbomen aangeplant dan er verwijderd worden.
3. Vanwege de functie als broedbiotoop voor algemene zangvogels dient het werken langs de hoge ligusterhaag bij Enkzicht plaats te vinden buiten de broedtijd (september – februari). In die periode is dit biotoop ongebruikt.
4. Vanwege het voorkomen van algemene amfibieën en Hemelsleutel in de droge bermsloot, dient het verleggen ervan plaats te vinden in het zomerhalfjaar (maart-september). De soorten zijn dan zichtbaar / actief.

In de te slopen woningen komen geen verblijfplaatsen van vleermuizen en of vogels voor. Aan de sloop hoeven daarom geen beperkingen gesteld te worden.

Er worden geen exemplaren of verblijfplaatsen van streng beschermde soorten bedreigd. De zorgplicht wordt nageleefd voor onbeschermde soorten en voor lichtbeschermde soorten, waarvoor vrijstelling geldt.

Als aan bovenbeschreven voorwaarden voldaan wordt, is er geen sprake van overtreding van de flora- en faunawet.

Aanbevelingen

Verantwoording

Omdat het plan niet leidt tot overtreding van de Flora- en Faunawet, is er geen ontheffing noodzakelijk.

Het is wel verstandig om een project-(activiteiten)plan op te stellen, waarin aangegeven wordt hoe aan de bovengenoemde voorwaarden voldaan wordt. Dit plan kan ter goedkeuring aangeboden worden aan de RVO, middels een ontheffingsaanvraag. De RVO zal naar verwachting het plan (eventueel onder aanvullende voorwaarden) goedkeuren.

Eigen en aanvullende voorwaarden voor het werk worden daarna in een ecologisch werkprotocol bijeengezet, zodat ze bij uitvoerders bekend zijn.

Bij controle en bezwaar kunnen dan het activiteitenplan, de goedkeuring en het ecologisch werkprotocol overlegd worden.

Kansen benutten

In de berm tussen de hoofdrijbaan en de nieuwe parallelweg aan de oostzijde worden de laanbomen vervangen door een nieuwe rij bomen. Aan de overzijde zijn nog slechts enkele oude laanbomen over. Daar is geen aanvullende beplanting voorzien. Op dit gedeelte is het echter van belang om aan beide zijden laanbomen te hebben.. Door hoge beplanting worden vleermuizen gestimuleerd om hoger de weg over te steken, hetgeen het risico van aanrijding vermindert.

Herstel van het laankarakter past geheel in het cultuurhistorisch beeld van deze oude hoofdweg. De betekenis van dit stuk weg mag niet afhangen van particuliere tuinen. Aanvullen van de bomenrij aan de westzijde is dan ookeen zinvolle maatregel.

Bronnen

Zoon, C.P.M., 2013. Beschemde soorten Jodendijk Eefde

Provincie Gelderland, 2015. Kaarten en cijfers: Gelders Natuurnetwerk en Groene Ontwikkelingszone.

Ministerie van EZ, 2015. Kaart en doelstellingendocument Natura 2000 gebied "Uiterwaarden IJssel"